

سخن سردبیر

Editorial

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره نهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۹، ۷۸-۷۷

هنر نوشتن یک چکیده دقیق

The Art of Writing a Precise Abstract

محسن رضائیان^۱

M. Rezaeian

صاحب نظران عرصه پژوهش، چکیده مقاله را به عنوان ویتترین مغازه‌ای قلمداد می‌کنند که در آن به طور دقیق، منظم و جذاب کالاهای درون مغازه در معرض دید رهگذران قرار می‌گیرد تا آن‌ها را به ورود به مغازه و خرید از آن تشویق کند. در واقع پس از عنوان، مهم‌ترین قسمت یک مقاله که توسط خوانندگان به دقت مورد مطالعه قرار می‌گیرد، چکیده مقاله است [۱]. از همین رو، چکیده مقاله باید به شیوه‌ای به رشته تحریر درآید که خوانندگان را جذب نموده و آنها را وادار به مطالعه تمامی مقاله نماید.

با این وجود، قبل از چاپ مقاله نیز چکیده آن از اهمیت حیاتی دیگری برخوردار است چرا که یک چکیده به دقت به رشته تحریر در آمده می‌تواند سبب شود که مقاله برای مرور هم‌تایان برگزیده شود، در حالی که یک چکیده آشفته و نامنظم موجب خارج شدن مقاله از دور بررسی خواهد گردید.

تجربه سردبیری اینجانب در مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان می‌دهد که معمولاً چکیده‌های مقالات ارسالی به مجله دانشگاه از مسائل و مشکلات زیر رنج می‌برند:

۱- طولانی بودن

۲- ناهماهنگی بین مطالب مندرج در بخش‌های مختلف چکیده. برای نمونه ممکن است بخش "زمینه و هدف" یک چکیده بسیار طولانی بوده و برعکس بخش "یافته‌های" آن فقط از چند واژه تشکیل شده باشد.

۳- عدم هم‌خوانی بین چکیده‌های انگلیسی و فارسی

۴- توضیح ناکافی در مورد زمینه و هدف مقاله یا فراموش شدن یکی از این دو مورد

۵- ذکر نشدن نوع مطالعه در قسمت مواد و روش‌های چکیده

۶- عدم ذکر زمان مطالعه به ویژه در مورد مطالعات توصیفی در قسمت مواد و روش‌های چکیده

۷- استفاده از واژگان بسیار تخصصی بدون توضیح دقیق آن‌ها

۸- استفاده از علائم اختصاری بدون ذکر واژگان کامل

۹- عدم هم‌خوانی اعداد و نتایج چکیده مقاله با نتایج مندرج در متن مقاله

۱۰- ذکر قسمتی از نتایج مطالعه به جای نتیجه‌گیری

۱- دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

۱۱- وجود تفاوت بین نتیجه‌گیری چکیده با نتیجه‌گیری متن مقاله

تجربه نشان می‌دهد که تمامی این موارد با آموزش صحیح به نویسندگان مقالات قابل رفع می‌باشند. پی‌آمد چنین آموزشی نه تنها سبب می‌گردد که نویسندگان مقالات، چکیده‌ها را با دقت بیشتری به رشته تحریر درآورند، بلکه احتمال چاپ مقاله و خواندن آن در صورت چاپ شدن را نیز به صورت معنی‌داری افزایش خواهد داد. به علاوه، حجم عمده‌ای از کار ویراستاران فارسی و انگلیسی مجله که مصروف تصحیح چکیده‌های فارسی و انگلیسی می‌گردد، کاهش خواهد یافت.

از همین رو، در سخن سردبیری حاضر با استناد به منابع موجود [۲]، دستورالعمل‌های ساده‌ای به شرح زیر برای تهیه یک چکیده دقیق، منظم و فارغ از هرگونه ایراد و ابهام تقدیم نویسندگان فرهیخته مجله دانشگاه می‌گردد:

۱- با عطف توجه به اهمیت چکیده و ضرورت جامع بودن آن توصیه می‌شود که چکیده، آخرین بخشی باشد که نویسندگان محترم مقاله اقدام به نگارش آن می‌نمایند.

۲- نویسندگان مقاله برای نگارش چکیده بایستی دقیقاً دستورالعمل مجله مورد نظر خود را مورد توجه قرار دهند. برای نمونه در دستورالعمل نویسندگان مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان از نویسندگان تقاضا گردیده است که چکیده مقاله خود را در قالب حداکثر ۲۵۰ کلمه و به صورت ساختار یافته (مشمول بر: "زمینه و هدف"، "مواد و روش‌ها"، "یافته‌ها" و "نتیجه‌گیری") تهیه نمایند.

۳- باید دقت شود تناسب منطقی بین قسمت‌های مختلف چکیده که در بند پیشین به آنها اشاره گردید رعایت شود. هم‌چنین تا حد ممکن از ذکر واژگان بسیار اختصاصی (Jargon) خودداری کرده و در صورت نیاز به استفاده از واژگان اختصاری، در اولین کاربرد، شکل کامل آن واژگان نیز ذکر گردد.

۴- نویسندگان مقاله باید دقت ویژه‌ای مبذول نمایند تا نوع مطالعه در قسمت "مواد و روش‌های" چکیده ذکر گردد.

۵- با توجه به اهمیت چکیده انگلیسی توصیه می‌شود که این چکیده دقیقاً منطبق با چکیده فارسی به رشته تحریر درآید. ضروری است تا نویسندگان محترم مقالات با استفاده از راهنمایی فردی آشنا به متون تخصصی انگلیسی، این چکیده را به دقت ویراستاری نمایند تا فارغ از هرگونه اشکالات تایپی و گرامری تهیه گردد.

۶- با توجه به این که اخیراً چکیده انگلیسی تمام مقالات مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان همراه با اسم نویسندگان آنها توسط پایگاه‌های اطلاعاتی و موتورهای جستجوی بین‌المللی نظیر Index Medicus for the Eastern Mediterranean Region (IMEMR)، Google Scholar و Index Copernicus مورد بازیابی و جستجو قرار می‌گیرد، مسئولیت اخلاقی تهیه یک چکیده انگلیسی صحیح بر عهده نویسندگان محترم مقالات خواهد بود.

۷- بالاخره از آن جایی که مجله دانشگاه قصد دارد چکیده مقالات انگلیسی خود را در سایر نمایه‌های معتبر بین‌المللی درج نماید، ضروری است که نویسندگان محترم در انتهای چکیده انگلیسی خود به سه نکته بسیار مهم بودجه (Funding)، تعارض در منافع (Conflict of interest) و تأییدیه کمیته اخلاق (Ethical approval) نیز اشاره نمایند.

جهت آشنایی نویسندگان محترم با چگونگی درج این سه گزینه مهم و هم‌چنین آشنایی کلی با چکیده‌های انگلیسی و فارسی چاپ شده در مجله دانشگاه توصیه می‌شود که چکیده‌های اخیر این شماره به دقت مورد توجه قرار گیرند.

References

- [1] Rezaeian M. How to successfully leave behind the peer review process? *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2008; 7(1): 1-4 [Farsi]
- [2] Ohri M, Dawes K. Successful abstract writing: An essential skill for Medical writers. *The Write Stuff* 2009; 18(1): 27-8.